

Aphorismi Theologici, in locum illustrem II. Epistol. Petri Cap. I. vs. 19.

Bremae: Typis Hermannii Braueri, [1714?]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn870273876>

Druck Freier Zugang

34

Fa. - 1092 (34.)

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

11.

12.

13.

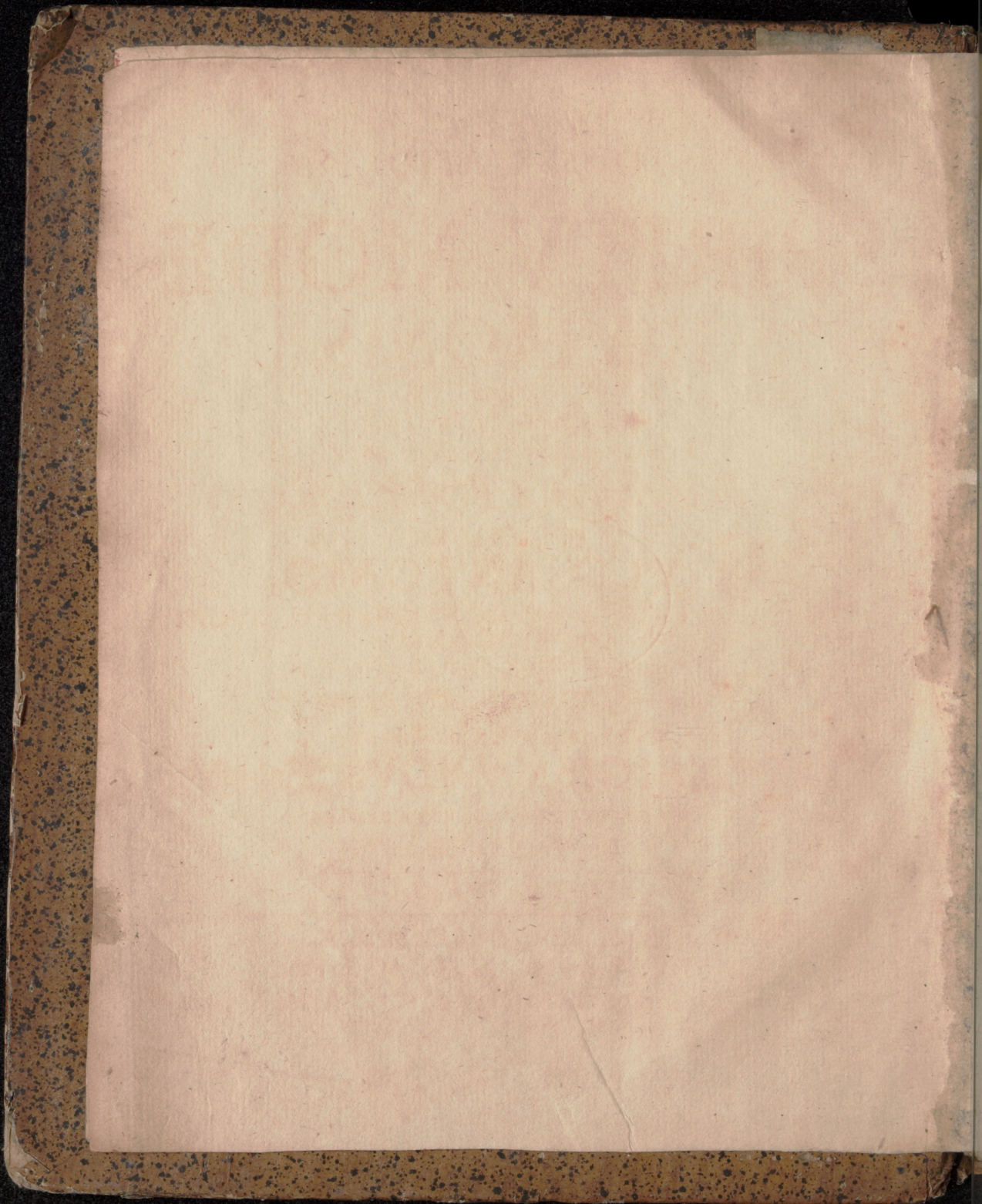
14.

37.

40

37

38

APHORISMI
THEOLOGICI,
in locum illustrem
II. Epistol. Petri
Cap. I. vs. 19.

Quos,
Adspirante Divino Numine,
PRÆSIDE

GODEFRIDO JÜNGST,

SS. Th. Doct. ejusdemque Facultatis in Illu-
stri Bremensium Gymnasio Professore P. Ord.
Ecclesiæque Ansgar. Pastore,

*ad amicam συζήτησιν commilitonibus suis
exhibebit*

Postrid. Kalend. Mart. c1813ccXIV.

H L, Q, S.

WERNERUS KÖHNEN,

Hafn. S.S. Th. Stud.
R. & A.

BREMAE,

Typis HERMANNI BRAUERI, Illust. Gymn. Typogr.

Magnifico, Nobilissimis, Consultissimis, Amplissimis, plurimum Reverendis, Clarissimis, Doctissimis, Prudentissimis

VIRIS ac DOMINIS,

DN. WERNERO KÖHNEN, JCro Consummatissimo, Inclitæ, Reip. Brem. Consuli, Scholarchæ, Eccles. Suburbicariarum Visitatori, nec non Eccl. ad D. Remb. Provifori, undiquaque meritissimo.

DN. JOHANNI STEINKEN, J. U. D. R. B. Senatori, reique militaris Præfecto gravissimo.

DN. JACOBO MEIER, S. S. Th. D. Ecclesiæ Anschar. Pastori, S. & Orientalium Linguarum Prof. celeberrimo.

DN. HENRICO MEIER, J. U. D. Patriæ Senatori, Scholarchæ, reique militaris Præfecto splendidissimo.

DN. GERHARDO von dem BUSCH, S. S. Th. D. ad ædem divi Johannis Ecclesiasti fidelissimo.

DN. WERNERO KÖHNEN, Ecclesiæ Reformatæ Hafnienfis Pastori primario vigilantissimo, Parenti suo summe venerando.

DN. FRIDERICO ADOLPHO LAMPE, Ecclesiæ Stephaniensis Pastori facundissimo.

DN. BERNHARDO BARKEY, hujus Civitatis Seniori spectatissimo, Mercatori famigeratissimo.

Dominis,

Patronis, Evergetis, Fautoribus, Mæcenatibus,

Cognatis, Avunculis, Parenti,

post Deum O. M.

desideratissimis benignissimis

hec devotè

in

Debita observatiæ signum

D. D. D.

AUTHOR.

L. S.

Q Uamvis Verbum Dei unicum fit id, quod locupletissimos aeternae & divinae sapientiae thesauros hominibus recludit, ac propterea fit tanti habendum, ut merito omnibus gazis, quae in toto terrarum orbe reperiuntur, anteponatur. Attamen multi inveniuntur homines, quibus non solum *Verbum* indignum studio videtur, sed & qui illud, susque deque habentes penitus ex Christianorum consortio quasi tollere operam navant. Quid, annon cum Veterum Fanaticorum & Recentium Enthusiastarum larvis indidem Ecclesiae est dimicandum? Quae cum ita sint, ipse, deplorans horum temporum miserrimam faciem, de conveniente themate Disputationis mecum cogitavi, atque constitui, hujus verbi pro ingenii tenuitate probare & divinitatem & necessitatem. Despicienti vero mihi ultrò se obtulit Locus Petrinus, quem, quam brevissime nexu aphoristico pertractare est animus

Auxilio Jehovæ.

II. Pet. I. v. 19.

καὶ ἔχομεν βεβαιώτερον τὸν Προφητικὸν λόγον, ἢ καλῶς ποιῆσαι προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνονται ἐν ἀσχυρῶ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ Φωσφῆρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

Quæ ita verti possunt:

Et habemus Verbum firmitus Propheticum, cui attendentes benè facitis, tanquam lucernæ lucenti in loco tenebroso, donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.

▲

Apho-

Λ ΟΡΟΣ, nomen derivatum ἀπὸ τῆ λέγειν, nostro hoc loco, non famam, aut rationem, sed verbum seu sermonem, denotat: quo, vel scripto, vel ore prolato abscondita animi sensa aliis aperiuntur.

2. VERBUM HOC, de Veritate Evangelii Christi, Filii Dei, omni exceptione majori, Petrus jure *Gentium Judæorumque fabulæ* anteponit, ut ex connexionione patet vs. antecedentium: Adeoque ejus non Jovem, aut Apollinem, aut Deam quandam Ægeriam, sed AUTOREM JEHOVAM, summum Deum cœli terræque Conditorem supponit.

3. VERBUM HOC, quo carere ecclesia minimè potest, fuit non scriptum sub promissione, scriptum accessit sub œconomia Mosai- ca. Ipse enim Moses primus omnium sacrorum scriptorum in sacro occurrit codice.

4. SCRIPTUM Verbum Apostolum hic in oculis gessisse, docent versus *vigesimus & vigesimus primus* hujus capituli. Quod sine dubio tunc temporis in Canone existit.

5. Hujus Verbi Petrus duo egregia tradit encomia, quod sit

A. Προφηκὸν.

B. Βεβαίωτον.

6. PROPHEtare est in genere divinam cujuscumque mentem interpretari; specialius verò Dei nomine futura prædicere, vel prædictorum mentem rectè indagare, 1. Cor. 14. v. 3. 4. 5. Roman. 12. v. 7. Joel. 2. v. 28.

7. Inde non incongruè patet, totam Vet. Test. scripturam esse propheticam, Actor. 26. v. 22. confer. 27. Luc. 24. v. 25 & 27. ob sequentes rationes.

8. A. Cuncta V. T. contenta, sunt

1. Per Jehovah inspirata, 2 Petr. 1. v. 20. 21.

2. Ipsius nomine populo promulgata.

3. Eiusdemque ductu infallibili scriptis exhibita, 2 Tim. 3. v. 16.

9. B. HORUM summa solam Messiam futurum, Θεάνθρωπον, passurum & victurum, de QUO sermo Petri hæctenus fuerat, depinxit Luc. 24. v. 25. 26. 27.

10. Ex quibus, Petrum intellexisse totam Vet. Testamenti scripturam Canonicam, ultro concluditur.

11. Divinum igitur verbum, dum sit *dicta ratione PROPHE- TICUM*, sequitur esse *βεβαιον*, i. e. *cui sine periculo confidere atque tuto inmiti possumus*. Hoc enim *βεβαιον*, testibus Lexicographis, significare, nemini non constat.

12. Singularem tamen emphasi non positivum *βεβαιον*, sed comparativum ponit *βεβαιωτερον*. Sermonem scilicet huncce non firmum tantum, sed *FIRMIOREM* appellare Apostolus operæ ducit pretium.

13. Licet enim ipse Beza & Grotius putent, *enallagen* commisisse Apostolum (quasi dixisset: *habemus verbum firmissimum*) comparativi scilicet pro superlativo, tamen iis assurgere non placet.

14. Negare quidem nolumus, non esse insolentem apud Græcos loquendi modum, quo comparativus pro superlativo ponitur. Veruntamen ubi diversæ res ejusdem generis memorantur, una in comparativo, altera in positivo, vix est, quin comparativus hic sit censendus habere suam emphasin, maximè quod sic simplicitati locutionis magis quoque conveniat comparativus.

15. Propterea videmur nobis videre Apostolum argumentantem à majore ad minus. Distinguit enim inter vocem auditam in monte & verbum propheticum, hocce comparativo. *HOC illi* anteponebat. Quod vel ipsa *copula* *καὶ*, quæ hic etiam aut *præterea* denotat, minime gentium superflua censetur.

16. Omnibus viribus scilicet Judæis de veritate Evangelii *NOSTER* persuadere studet. Hinc versibus præcedentibus gloriosam Christi metamorphosin ab se ipso visam, vocemque Patris propriis suis auribus haustam, coelitus auditam, enarrat.

17. Nunc verò, ne fidem sibi denegarent Judæi scribenti, argumentum adhuc firmiter ex prophético verbo, Christum describente verum Messiam, format, q. d. *Si non mihi testi oculato & auctore laudati divini testimonii subscribere velitis, tamen necesse est, ut fidem verbo huicce prophético, omni visione majori, habeatis*.

18. Anteponebat igitur Apostolus verbum Dei propheticum visioni suæ immediatæ, & inde

4. Omnem divinarum veritatum auctoritatem pendere à veritate scripturæ, demonstrat.
5. Analogiam fidei Christianæ sine verbo scripto non valere, indicat.
6. Christi elogium imitatur Luc. 16. vs. ult.
7. Omnes entusiasmos extra & præter Sanctam Dei Scripturam penitus rejicit.

19. At dicis: Vocem à Patre editam vivaciorem esse pictis prophetarum literis, adeoque esse firmiorem. Sed audies!

20. *α.* Nos summam vocis paternæ reverentiam non denegamus, neque de ea vel hilum dubitamus, absit hoc! *β.* Sed quod Judæi majorem fidem heic saltem verbo prophetico adhibere debuerint, quam visioni huic cœlesti ex verbis Petri, obsequentes rationes, liquere putamus.

21. *A.* Testimonium Apostolorum de sua cœlesti visione Judæis tantæ fidei esse non poterat (utpote quos suspectos adhuc habebant) quàm testimonium totius sermonis prophetici, de cujus authenticitate quidem dubitabant.

22. *B.* Vocis cœlestis adduci poterant testes modo tres, sed sermonis prophetici TOT erant approbatores, QUOT Judæi.

23. *C.* Novitatis quadam specie Judæis videri poterat subnixæ vox illa cœlestis: Sed verbum propheticum INCONCUSSA gaudebat per secula AUTORITATE. Notatu digna sunt verba Cornelii à Lapide ad h. I. Licet, inquit, vox Patris objectivè & in se fuerit certissima & verissima, æquè ac oracula Prophetarum, tamen subjectivè, quatenus scilicet in auribus Petri sensibiliter recipiebatur & resonabat, non erat tam certa & firma, quam visiones Prophetarum: auditus enim omnis, que sensus falli potest, visio verò prophetica falli nequit, quia fit per lumen supernaturale & divinum.

24. *D.* Utut sit, scriptum Dei verbum visioni præpollet vel ætatenus, quod potuerint imo debuerint Judæi visionis firmamenta, Beroensium instar, juxta verbi prophetici lapidem Lydium examinare.

25. Gloribundus ergo & quasi ex possessionis fidelium jure provocat Petrus: ΕΚΟΜΕΝ Βεβαίωτρον τὴν ἀποφικτικὴν λέξιν; ex quo verbo has sequentes conficimus conclusiones.

26. N.

26. N. PRIMA PERSONA, ipsum Apostolum Petrum includens, docet, & ipsum, illius epistolæ autorem, de veritate Evangelii Christi, ex eodem verbo prophetico quàm maximè esse convictum.

27. B. PLURALIS NUMERUS

A. affirmat, uno eodemque argumento omnium fidem, & quidem communi, niti firmissimo.

B. negat, verbum propheticum esse unius tantum hominis privum. 1. possessione. 2. explicatione. 3. autoritate.

28. A. Non preterito sed PRÆSENTE usus tempore tacite suos admonuit fratres, verbum divinum esse tempore

1. omni, a. unum idemque. b. integrum. c. majesticam coruscans simplicitate.

2. nullo, a. Interpolatum. b. mutatum. c. castratum.

29. Non tempus posuit futurum, ut iterum innueret eorum Dei immutabilitatem, consentiente Paulo Gal. 1. v. 7. 8. laudato à nostro Petro, 2 Epist. 3. v. 15. Bene igitur Calvinus, quicquid de Deo sine veritate scripturæ cogitamus, stultum, quicquid loquimur insulsum; in quo pio effato meritò omnes boni acquiescunt.

30. Pergit Petrus: ὡ καλῶς ποιῆτε προσέχοντες; ad quæ breviter sed recte notat J. Gerhardus h. l. In textu Græco hic occurrit verborum trajectio: Docet enim Dativus ὡ, rectus à verbo προσέχειν, esse hanc constructionem, ὡ προσέχοντες καλῶς ποιῆτε. Hæc verba, si distincte considerentur, duas in se partes continere videntur. α. Elogium, constans hisce verbis: καλῶς ποιῆτε. β. Rem, circa quam verlatur elogium: ὡ προσέχοντες.

31. Aliquid ΚΑΛΩΣ agere, si conferatur cum 70. Interpretibus, innuit rem plena integritate & integrâ pulchritudine præditam producere. Inde proverbium legitur Hebraicum Ecclesiast. 5. v. 17. טוב אשר יכה, αγαθόν ἐπερ κἀλόν; si latinum quis vellet diverbium; HONESTA, QUÆ PULCHRA.

32. Verbum verò πῶ ποιῆν teste Coccejo, Theologo & Philologo consumatissimo, ponitur pro πῶσιν facere, & רבש acquirere.

33. Ha-

33. Habent hæc verba *vel* laudis *vel* admonitionis proprium, *laudat* nempe eorum, ad quos scripsit, in attentione adhibitam diligentiam.

34. Vel etiam hisce verbis ad pium studium & alacritatem eos *admonendo* instigat: quasi d. si huic recte attendatis verbo, certe optatam consecuturi estis fidei integritatem.

35. Προσέχειν ponitur *a.* loco *העש* cum voluptate respicere. (Significatio hujus vocis clara ex verbis Magni Cocceji, defunctis ex Theodoreto, dicente ad I. Gen. 4. v. 4. 5. Deus aliquid fecit, quo *ἐμαρτύρησε*, quod *πλείονα θυσίαν προσήνεγκεν*) *β.* *קרב* appropinquare. Tandem *γ.* *בשק* attendere Es. 21. v. 7. *בשק רב קשב ורקיע* & auscultavit auscultationem attentissimam. Coccejus notat: q. d. *abundantem auscultatione: Ut qui verba alterius suffurari gestit.* Hæc tres significationes studii Evangelici quasi constituunt scalam, tribus existentem gradibus.

36. *a.* In anxietate animi (de qua statim) reliquo deficiente solatio, solum cum fiducia respicitur ad gratiam promissionis Evangelicam.

37. *b.* Postmodum ea gratia nullius esset usus, nisi actu *propius* accederet ad porrectam salutis anchoram afflictæ anima.

38. *c.* Frustra tandem verbum gratiæ consideraretur, nisi simus veri *οἱ προσέχοντες τοῖς λαλεμένοις* Act. 16. v. 14. *aut προσέχοντες τοῖς ἀκροθεῖσι*, Hebr. 2. v. 1. Pastor inquit, nisi efficiendo animam advertamus ad ea, quæ prolata & audita sunt:

*Nam juvat haud studium legis, nisi lector AGENTE,
Scriptura solvat debita, MENTE, pius.*

39. Fructum verbi divini Petrus docet esse utilissimum, dum hocce verbum comparat cum *lampade*, quæ *lucet in obscuro loco.*

40. Solutas tenebras lampadibus in tabernaculo & templo, uti multa alia de igne sacro, Judaica V.T. docet antiquitas, Exod. 27. v. 20. In scenis quoque subobscuris accendi luminaria consuevisse cum veterum annalibus hodierna perhibet experientia. Quantam vero lucem *hæc nostra lampas* verbi divini afferat, lampadis cum verbo dabit aliqualis comparatio,

41. Quæ

41. Quæ institui nullo negotio potest, *vel ratione naturæ, vel ratione effectorum lampadis.* Ratione naturæ.

42. A. Lampas accensa quidem obscuriusculè micat, sed tamen laborantibus & operantibus satis lucis præbet. Sic & verbum propheticum, licèt primo intuitu videatur *Ἀσυνήτων*, tamen, in perhibendo fidei & Evangelii veritates capitales, frustra obscuritatis a male sanis accusatur.

43. B. Lux lampadis pura, ob elementum purissimum, ignem, est, sic & verbum Dei, propheticum, ob incensam a Deo in ipso puritatem limpidissimam, est castissimum. Unde David Ps. 19. v. 8. תורת יהוה תמימה quod bene Lutherus: Das Gesetz des Herrn ist ohne Wandel.

44. Absurda licèt referat nonnunquam & male suada scelerata, sanè ea non imitanda, sed cavenda verecunde commemorat.

45. C. Lichnuchus sacer atque aureus Exod. 27. v. 20. ex uno trunco septem emisit ramos, quibus totidem prominebant lampades. Christus lux mundi est, Joh. 1. v. 4. 5. Omnis de eo veritatis salvificæ trunco quasi esto ipsum proteuangelium Gen. 3. v. 15. Sic omnium œconomiarum atque periodorum subsequen-
sacrae revelationes ceu totidem accensæ vivæque rutilant lampades.

46. Nunc addendæ essent annotationes respectu effecto-
rum; sed quia contraria juxta se posita magis elucescunt, huic lampadi prius τὸν τόπον ἀσυχμῆρον opponamus.

47. Interpretes ferè omnes verba Græca ἐν ἀσυχμῆρῳ τόπῳ vertunt in loco obscuro & caliginoso. Sed Coccejus ex Suida vertit locum squalidum. Nos, ambas amplectentes sententias, ver-
timus obscurum locum squalore contaminatum.

48. Labor verò atque opus est, certum obscurum & caliginosum designare locum. Eum nonnulli esse volunt mentem humanam. Alii mundum existimant. Pii veteres tempus hujus vitæ & Ecclesiæ militantis autumant: Quibus & nos nostrum adjicimus calculum.

49. Fuit autem ecclesia hæc militans duplex, sive Vet. sive Novi Testamenti; quarum unaquaque sua laboravit obscuritate.

50. V. T. suis involutum erat tenebris. Tenebrosæ ob oculos

25.

24.

23.

22.

21.

20.

37.

40.

34.

38.

3

oculos versatae fuerunt umbrae. Minae legis atrum incusserunt timorem. De quo noctis terrore Esaias, Cap. 8. v. 22. & Cap. 21. v. 11. testatur.

51. Fuit hoc idem saepius squalidum tempus, ante & post captivitatem Babylonicam. Ante eam horrenda crimina atque idololatriae scelera Judaeorum naribus Jehovah foetorem exhibuerunt; quiritantibus undique Prophetis. Post eam nefandae haereses, Pharisaeorum & Scribarum hypocrisis, Sadducaeorum principia ad Atheismum vergentia, & tandem Essaeorum superstitiones omnia in religione Judaica contaminarunt.

52. Novum Test. majori quidem praeter illo V. collustratum fuit luminae, interim tamen non desuere plerumque satis spissae ingruentes tenebrae: Nam quid, praeter invalituras haereses, quae ferme sine numero juxta Epiphanium fuere, de diris Judaeorum, Gentilium, Arianorum & denique Antichristi dicam persecutionibus? Adde sis ferrea atque plumbea Scholasticorum secula.

53. Verum ad has discutiendas tenebras, Deus *λάμπαδα* verbi sui porrexit: Cujus, §. 46. & 47. à nobis descriptae, tria solent esse effecta. 1. Illustrat. 2. Delectat. 3. Monstrat quid agendum sit? quae tria verbi divini effecta quoque perspiciuntur.

54. A. Verbum propheticum Vetus Testamentum illustrasse, testis est universa illius codicis pagina, ab Adami temporibus usque ad Malachiam, Messiae adventum praedicando. Quod Evangelium Prophetae omnes praenunciarunt; quam maximè atque splendidissimè tamen Jesaias.

55. B. Delectasse eandem lampadis lucem V. T. fideles, nemini lectori Deum timentis non constat. Sic promissione certiores facti, summa delectatione pii Patriarchae *πρηνεπισκόπος* diem obiverunt extremum.

56. C. Omnetulit punctum hoc verbum, monendo, ut aeternae salutis cupidi sub V. Test. verae calcarent vitam beatitudinis. Lex enim, quae in via lampas Ps. 119. v. 105. testata fuit de Christo, unica ad Patrem via, ut ipse fons veritatis asserit. Joh. 14. v. 6.

57. Eadem tria effecta magis pellucunt sub Novi Testamenti oeconomia. 1. Apostoli enim eorumque successores varias terrarum regiones idololatriae tenebris obsitas superstitionis

nis

nisque caligine obvelatas hacce lampade illustrarunt, & sic lumine gratiosi Evangelii clariorem reddiderunt Ecclesiam.

58. 2. Delectasse eandem lampadem N. Test. fideles, testantur istius temporis annales. In loco persecutionum squalido piis adsplenduit lux promissionis & Evangelii, qua lampade in omni miseria, summa affecti delectatione & certa fiducia confirmati sunt, sic omnium libentes jacturam passi quoque summo gaudio, & spe gloriosioris seculi.

59. 3. Quomodo viam veræ Beatitudinis demonstrare queat, sequentes declarant versiculi:

*Summi verba Dei relata nobis
Profundunt radios, docentque mentem,
Dissolvunt tenebras, fidemque plantant,
Letum letificant, beantque vitam.
Nam, qui vis cupiunt adire cælum,
Per verbi radios viam sequuntur.*

60. Sequitur perseverantia hujus studii. Hanc Petrus ita describit: ἕως ἡμερῶν διακούσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλη, ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. An cum verbis: ὡ προσέχοντες καλῶς πιστέτε, vel cum illis: Φαίνονται ἐν τῷ αὐχμηρῷ, connectenda sit perseverantia, perinde nobis esse potest.

61. Eos a verbo ἕως, ad metam jactito, sine dubio derivatur. Perverse tamen ex hac particula Enthusiastarum quidam concludunt hyperaspistæ, eo tantum usque verbum Dei prodesse, donec homo illuminetur efficaciter, cum omnis sequentis exclusionem temporis.

62. Nam N. esto, hanc particulam aliquando, pro rei natura, excludere sequens tempus; non est tamen ille usus vocis universalis: ut patet ex Matth. 1. v. 25. Cap. 13. v. 33. Cap. 17. v. 9. Cap. 26. v. 36. Luc. 24. v. 49. Confer Genes. 28. v. 15. 2. Sam. 6. v. 23. Jes. 22. v. 14. Sed plerumque rem in medio linquit.

63. 2. Quid, si postulemus, saltem verbi prophetici usum perseveraturum ad ortum usque Phosphori (illucescentis nempe die novissimo) ad Christi scil. adventum gloriosum? Ad minimum patet, quod possit esse concessionis formula, quæ æternitatem contentorum

B rum

rum nequaquam excludit, conf. Matth. 5. v. 18. Subordinata enim non pugnare, constat.

64. Jubet me, brevitatis studio intentum, sicco alia pede præterire: interim quædam diei prædicata notasse juvabit: Videlicet, per huncce diem intelligi debet concessa a Deo Ecclesie temporis commoditas; eodem sensu dies venit Rom. 13. v. 12. Joh. 9. v. 4. Die operantur homines, non nocte; Erasmi in h. l.

65. Verbum quoque *δραυδία* non caret sua emphasi: cumque derivatum sit a *δρῶ* & *αὐγῆ* diluculum, denotat primam crepusculi micam, sole oriente, vid. Act. 20. v. 11.

66. Equidem in hac vita non dispelluntur omnes tenebræ, etiam sub N. T. tempore. Tamen hujus diei gratiæ commoditatis & cognitionis lux facta fuit, Ps. 97. fin. Viresque acquirit & crescit eundo. Inde à Reformationis tempore non potuit ea lux abscondi amplius *ὑπὸ τὸν μύθον*; sed spissa Papatus tenebræ fugatæ sunt: Et quanta hujus diei incrementa adhuc expectamus? conf. Jes. 11. v. 9. Cap. 30. v. 20. Zach. 14. v. 7. Ez. 47. v. 1. & seq. Eritque ea ultima Ecclesie felicitas, ceu peremptorii diei illustrissimus Phosphorus seu anteaambulò.

66. Sicut tamen sub Phosphori ortum quadantenus opus adhuc est lampade; uti quotidiana experientia docet, primo diluculo neminem sine lucis adminiculo ex voto operari quicquam posse; ita & oriente ipsa gratia in mentibus nostris, verbi prophetici lumen necdum extinguendum, sed sollicitè usq; ad ipsum judicii diem plenum conservandum erit.

68. Per Phosphorum nimirum non incommodè intelligimus ipsum Dominum nostrum Jesum Christum. Ipus enim nominatur stella, progrediens ex Jacobo Num. 24. v. 17. Ex radice Davidis *ὁ ἄστὴρ ὁ λαμπρὸς καὶ ἰσθραηλῆς*. Apoc. 22. v. 16.

69. Si stella, vel doctorem (Dan. 12. v. 3.) vel Regem (Es. 14. v. 12.) significat emblematicè, certè stellæ symbolum optimè quoque in Christum quadrabit.

1. Ipse enim est aptissimus Doctor Gentium, Jes. 50: 4. Joel. 2: 23.

2. Ipsi competit majestas Regia, una cum diademate, Ps. 45: 7. Zach. 6: 13. Ez. 21: 23.

3. Porro

3. Porro Jesus viam habet cœlestem: rutilat sanctitate; navigantibus in impetuoso hoc mundo iter monstrat: & ducit ad æternæ portum beatitudinis,

70. Restat hujus Phosphori ortus. Ανατέδειν quid sit, non difficulter intelligitur. Christus expresse ἡ Ανατολή ἐξ ὄψεως audie Luc. 1: 78. (notabile hic, τὸς LXX. hac voce reddere solere Hebr. מַשְׁמַשׁ, cui tamen contemplationi nunc immorari non licet.)

71. Ortus hicce nobis erit gloriosus Christi adventus, omni admirabili splendore, gaudio, & descriptione major.

72. Tunc præterlapsa nocte, orta splendidissima aurora, paratisque virginum prudentium lampadibus. Matth. 25: 7. conf. Apoc. 21: 25. dies illucescet novissimus. Tunc elato capite expectatus oritur dies Σπλουτάσεως Luc. 21: 28. Tunc non amplius in speculo & ænigmate, sed facie ad faciem Dominus cognoscetur. 1. Cor. 13: 12.

73. Sed, quia hæc prærogativæ fidelibus solis sunt propriæ, merito Petrus addit in vestris cordibus: quum vicissim æternis infideles sunt tradendi tenebris.

74. Equidem corporali etiam lumine splendet ille Phosphorus; Attamen decenter Petrus loquitur de cordibus fidelium, quorum animæ præsertim cognitionis, sanctitatis & gaudii jubare perfundentur, pellulentibus etiam eorum corporibus. 1. Cor. 15: 41. Dan. 12: 3.

75. Ad metam venienti notatu dignum se offert illud p̄i Augustini dictum in Psalm. 51. Quam diu, inquit, ad lucernam ambulamus, necesse est, ut cum timore vivamus; cum autem venerit dies noster, id est, manifestatio Christi, tunc & nos comparabimur cum ipso in gloria. Confer Col. 3. v. 3.

76. Nostram sententiam adstruere etiam videtur Beda Com. h. 1. Ad lucernam, ait, interim nocturnam pertinet, quod filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus, conf. 1. Joh. 3.

77. Huic sententiæ etiam est addictus Glassius Rhet. Sacri Cap. X. p. 1679. Videtur vita & gloria æterna denotari, ut in verbis Apostoli sit oppositio inter hæc & futuram vitam: quarum illa loco obscuro, qui indiget splendore alicujus lucernæ (lucerna autem ista sermo propheticus statuitur,) Hæc verò claro diei, in quo Ο ΦΩΣΦΟΡΟΣ noster Christus plenissima luce mentes credentium colustrabit, comparatur.

25.

24.

23.

2

29

31.

40.

34. 39.

38.

3

78. Et paulo post: *Hinc igitur scriptura prophetica (uti & Apostolica, quæ illi exactissime conformis) perfectio probatur. Quod ad Salutem æternam obtinendam, omnium sufficientissima sit.*

79. Hæc hæcenus: *In sequente calido voto, hac super illustri materia, mea paupertatis mihi conscius, nunc desino.*

*Phosphore redde diem, mentis dispelle tenebras,
Conserua verbum, Phosphore Christe, tuum!*

*Phosphore redde diem, Bellorum pelle tenebras,
Da pacem dulcem, Phosphore Christe, tuis!*

*Phosphore redde diem, dubii dispelle tenebras,
Fac obnitentes nomen amare tuum.*

*Phosphore redde diem, peccati pelle tenebras,
Fac hostes lucis dogmata scire tuæ.*

*Phosphore redde diem, mortis dissolue tenebras,
Et tutam monstra LUX super astra viam.*

*Phosphore redde diem, quid gaudia nostra moraris,
Christo venturo, Phosphore redde diem.*

COROLLARIA.

1. *Non est dogma fidei, quod non sit in Scriptura revelatum, aut ex eadem per legitimam consequentiam probari possit.*
2. *Scripturas propheticas exponere est res omnino necessaria.*
3. *Deus adorandus est solus, cum exclusione omnium creaturarum.*
4. *Docet scriptura constantissime, Deum esse triunum, Patrem, Filium & Spiritum Sanctum.*
5. *Hoc mysterium est quidem supra, sed non contra rationem.*
6. *Prædestinationis objectum recte ponitur homo lapsus.*
7. *Inepta est curiositas, querere, an mundus potuerit citius creari?*
8. *Diabolos reconciliationem cum Deo expectandam habere, scriptura non asserit.*
9. *Fuisse homines ante Adamum patrem nostrum primum, signum est.*
10. *Fœdus operum in statu integritatis obtinuit perfectum.*
11. *Datur peccatum originale, & imputatum, & inherens.*
12. *In fœdere gratiæ unicum Mediatorem Jesum Christum Θεου Υιου αὐτοῦ ἀγνο-
scimus, cuius Typi secundum tria officia fuere MELCHISEDECH,
MOSES, DAVID.*

- 22 (13) 20
13. Sola Christi iustitia nobis imputata, fide apprehensa, nos justificat coram Deo.
 14. Attamen bona opera tanquam fidei fructus non rejicimus.
 15. Purgatorium aque ac limbus patrum est contra scripturam.
 16. Nam Patres ante & post legem aque per fidem beati sunt, ac pii sub Nov. Test. Act. 15: 11. Sine statu post mortem intermedio.
 17. Utriusque Test. Sponsor idem Christus est.
 18. In Cæna Domini necessariam fractionem panis statuimus.
 19. Sub Novi Testamenti finem Judæorum & Gentium solennis est speranda conversio.
 20. Enthusiastarum pleræque molitiones, nec honestatem, nec pietatem spirant.
 21. Ipse Papa summus Enthusiasta est.
 22. Ecclesia recte dividitur in visibilem & invisibilem.
 23. Quamdiu Ecclesia in mundo est, non reperitur cæcus omnimodo mundus.
 24. Paulum Autorem esse Epistolæ ad Hebræos, satis tuto creditur.

Soli DEO Gloria.

EPIGRAMMA GEMINUM,

Pereximio Eruditissimoque Domino Auctori,
cum Petrinum de Προφητικῶν Λόγων
elogium publice propugnaret,
deproperatum

CAROLO KESSLERO,

Reformatæ quondam Scholæ, quæ est in
Monte Regio Borufforum, Rectore,
Pædagogeï nunc Bremensis in
Prima & Secunda Curia
Collega.

Ῥῆμα προφητῶν ἱερῶν ἀνῶν, φίλε, δείκνυς,
"Ὅτι προφητῶν εἰ πάσις ἐκ ἀγενῆς.
Ἐνδείκνυς, ὅτι καὶ τότε Θειοσόφων ἐνὶ τάξει
Τὺ γέ προφητῶν ἐκ ἐλάχιστος ἔση.

Aliud

Aliud Eiusdem ad Eundem.

Φῶς μεταδὲς Πέτροιο λόγοις τε Λόγω τε προφητῶν,
 Τυχάνεις αὐτὸς Φῶς ἅφ' ἐταίρε, λαβῶν.
 Ὡσεῖ ἐπεὶ μετὰ Φῶς δίδοις, ἀπὸ δ' αὐτε λαβῶν Φῶς,
 Ζητοῦμ' ἂν, πότερον μείζον ἐροῦμι Φάθ';
 Φῶς μέγα μὲν πέλει, ὅτι διδῶις πολλῶ δὲ ἐκένω,
 Οὐ' ἀπολαμβάνεις, μείζον ἐμοί γε δοκεῖ.
 Καὶ γὰρ ὁ μὲν δίδοις, μὲνθ' δίδοις· ὁ δ' αὖτ' αὐτε
 Λαμβάνεις, πολλοὶ σοι δίδοσι Φάθ'.

Im hin/ sehr werth'er Freund/was meine Pflicht Dir schenket/
 Ein ungeschmückten Wunsch / der keine Falschheit hegt/
 Den wahre Freundschaft Dir / in schlechten Reimen lenket/
 Und mit Aufrichtigkeit ohn Schmeicheley belegt.
 Man schaut/wie Lob und Ruhm jezt Deinen Scheitel zieret/
 Indem Gelehrtheit reich erwünschtes Freuden-Gold;
 Weil nach des Vattern Pfad Du Deine Schritt' geführet/
 Drumb bleibt der Frommen Schatz Gottseeligkeit Dir hold.
 Der Himmel so den Grund zu Deinen Fleiß geleet/
 Und Dir des Kleids Gewande nach Deiner Tugend misst/
 Verschaffe/ das Dein Haupt hinkünfftig Ehre träget/
 So unsrer Kirche Tuz und Dein Vergnügen ist.

Henr. Köhne/ L.L. Stud.

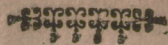
UT manifestatum celebras à Numine verbum;
 Sic tuus hoc scripto fit manifestus honor.

A. V. S. S. Th. Stud.

DE verbo Domini loqueris, manet illud in ævum,
 Fac quoque ut hoc teneas usque, beatus eris.

apposuit

G. Drage, P. S.

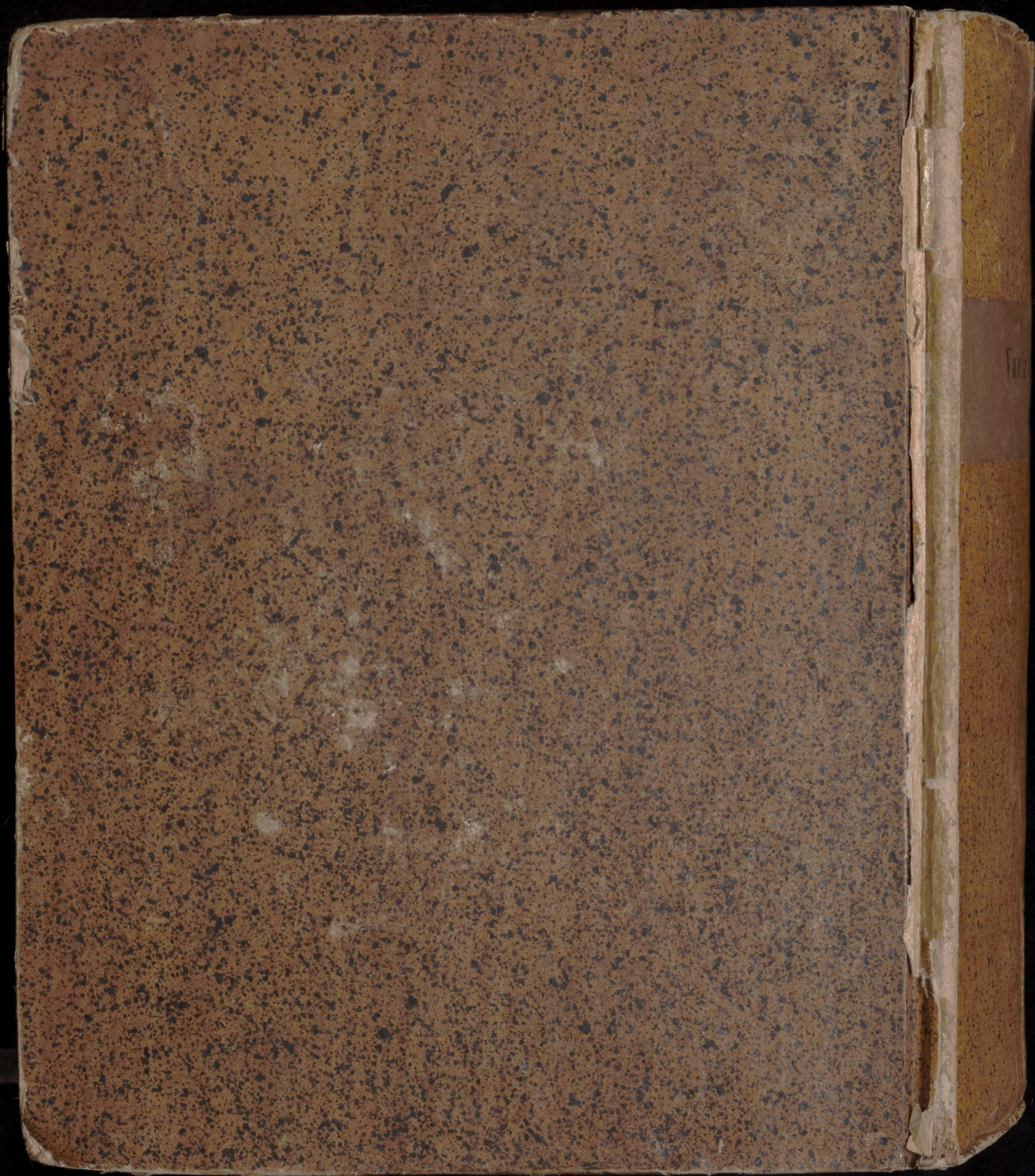

um
us,
re
ad-
len
rin,
ibus
em
Re-
tus,
i ca-
nden.
arque
igura
men-
cem
adde
endi
cul
erum
atque
ribu
con
e pu
Ja-

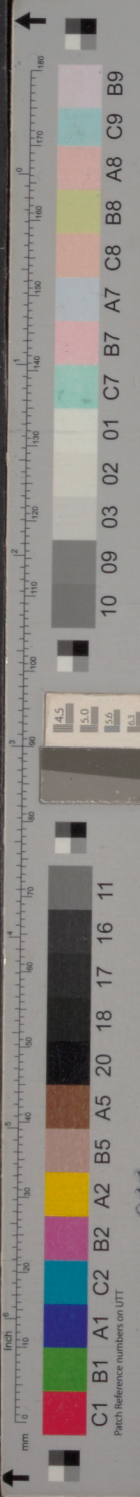

the scale towards document

cipuli fuimus optimorum doctorum, qui nobis
 , & ad pietatem & artium ad culturam feren-
 onstrarunt. Quemadmodum igitur beneuola
 um scholae huius Nutritorum in nos volun-
 tum est, vt rarissimo sane exemplo singula col-
 membra altiore hodie locum occupare iu-
 emori huius in nos ab Amplissimis Patribus hu-
 cae Conscriptis collati beneficii animo conce-
 : Ita etiam doctorum nostrorum, qui in hoc
 yceo nobis viam ad artium culturam ostende-
 ne tanta felicitate, vt iam eorum in locum suc-
 mus, grata nos mente recordari iubet pietas.
 bis optima occasio gratum testificandi illis ani-
 Magnificus atque Summe Reuerendus noster
 . JO. JOACHIM. GOTTLOB AM-ENDE,
 us auctoritate, nobis munia, quae sunt deman-
 ni oratione tradet. Gratas ergo nos vicissim
 entes, tum Patronis, tum etiam doctoribus no-
 ur. Quas nos partes singuli explebimus, dum
 strum publice prodiens sermonem recitabit.

HRISTOPHORVS KRETZSCHMAR, adhuc scholae
 nunc vero Rector rite vocatus, *scholae Rectorem ad exem-
 ris mei beate defuncti Jonae Gelenii formatum* describam.

O. CHRISTIAN. KOEHLER, collega adhuc tertius,
 catus Con-Rector, *selectum ingeniorum in scholis rite insti-
 mendaturus.* Quo facto

III.